

Cumhuriyet Dönemi Büyük Askeri Harekâtlar 1974-2020

Anadolu coğrafyasında Osmanlı İmparatorluğu hâkimiyetinin resmi anlamda sona ermesinin ardından gerek yabancı devletlerin direkt müdahalesi gerekse terör örgütleri tarafından yapılan saldırılar sık sık meydana gelmiştir. Diğer terör örgütlerinin yanı sıra 1974 senesinde faaliyete geçen ve sonraki süreçte PKK adını alacak olan Apocular grubu Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde insanlık dışı uygulamaları hayata geçirmişlerdir. Bu terör örgütünün kendisine faaliyet alanı bulduğu yerler Türkiye'nin komşusu olan ülkeler olduğundan dolayı yıllar içerisinde birçok kez sınır ötesi operasyonlar gündeme gelmiş ve icra edilmiştir. Özellikle Irak'ın kuzey bölgesi ve Suriye topraklarında birçok kamp ve eğitim üssü olan PKK terör örgütü Türk Silahlı Kuvvetleri'nin her zaman hedefinde olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti ekseriyetle PKK terör örgütüne karşı olmak üzere 11 büyük sınır ötesi operasyon icra etmiştir. Bunların arasında, Kıbrıs adasında EOKA oluşumu tarafından zulme maruz kalan Kıbrıslı Türkleri kurtarmak amacıyla 1974 yılında gerçekleştirilen Kıbrıs Barış Harekâtı da bulunmaktadır.

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin İcra Ettiği Sınır Ötesi Büyük Harekâtlar

- ❖ 20 Temmuz 1974 KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI
- ❖ 25 Mayıs 1984 SICAK TAKİP OPERASYONU
- ❖ 04 Ağustos 1991 SÜPÜRGE HAREKÂTI
- ❖ 21 Mart 1995 ÇELİK HAREKÂTI
- ❖ 14 Mayıs 1997 ÇEKİÇ HAREKÂTI
- ❖ 25 Eylül 1997 ŞAFAK HAREKÂTI
- ❖ 21 Şubat 2008 GÜNEŞ HAREKÂTI
- ❖ 24 Ağustos 2016 FIRAT KALKANI HAREKÂTI
- ❖ 20 Ocak 2018 ZEYTİN DALI HAREKÂTI
- ❖ 09 Ekim 2019 BARIŞ PINARI HAREKÂTI
- ❖ 27 Şubat 2020 BAHAR KALKANI HAREKÂTI

**Derlememiz 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı ile 2020 Bahar Kalkanı Harekâtı arasında Cumhuriyet devrinde gerçekleştirilen 11 büyük askeri harekâtı içermektedir.*

KIBRIS BARIŞ HAREKÂTI - 20 Temmuz 1974 – Kıbrıs Adası

Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde "**Kıbrıs Barış Harekâtı**", Modern Yunanca: Τουρκική εισβολή στην Κύπρο "*Kıbrıs Türk İstilası*"), 20 Temmuz 1974'te Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Kıbrıs'ta başlattığı harekâttir. Harekâtın ilk ayağı Yunanistan hükûmetinin desteğiyle gerçekleştirilen 15 Temmuz 1974 darbesinin ardından düzenlendi. 14 Ağustos günü başlatılan ikinci harekâtle Kuzey Lefkoşa da dahil olmak üzere adanın yüzde 37'sinin Türk kontrolüne geçmesiyle sonuçlandı.

Kıbrıs'ta bir darbe yapıldığı haberi, Lefkoşa'da bulunan Türk Büyükelçiliği'nin gönderdiği şifreli mesajla 15 Temmuz 1974 sabahı Türk Dışişleri tarafından öğrenildi. Kıbrıs'taki durumun Türkiye'nin bir askeri müdahalesini gerektirecek kadar ciddi olduğu değerlendirmesini yapan Türk hükûmeti, 1960 yılında Kıbrıs Cumhuriyeti Garanti Antlaşması'nın garantör devlet olarak Türkiye'ye verdiği müdahale hakkını kullanmadan önce, diğer bir garantör devlet olan İngiltere'nin yetkilileri görüşerek birlikte hareket etmek üzere girişimde bulundu. İngiltere kabul etmezse, Türkiye'nin yalnız başına hareket etmesi; görüşmeler sırasında Türk Silahlı Kuvvetleri'nin hazırlık yapması kararlaştırıldı.

Dışişleri yetkilileri bu düşünce ve planlarını 16 Temmuz'da İngiltere ve ABD'nin Ankara büyükelçiliklerine bildirdi. 16 Temmuz 1974'te muhalefet partilerinin başkanlarıyla da üç saate yakın bir toplantı yapan başbakan Ertesi gün konuyu müzakere için Londra'ya gitti. Kimi kaynaklara göre heyet henüz Etimesgut Askeri Havaalanı'ndan yeni kalkmışken Başbakan Vekili Erbakan Milli Güvenlik Kurulu'nu acil gündem koduyla toplamış; toplantı devam ederken Erbakan, dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral Semih Sancar'a gemilerin yola çıkması için emir vermiştir.

*TSK, Lefkoşa Sarayönü meydanında

Türkiye heyeti, İngiltere Başbakanı Harold Wilson, İngiltere Dışişleri Bakanı James Callaghan ve Kıbrıs meselesini görüşmek üzere Londra'ya gelen ABD Dışişleri Bakan yardımcısı Joseph Sisco ile ayrı ayrı görüşmeler yaptı. İngiltere ve ABD konuya Türkiye gibi yaklaşmamaktaydı. Bu arada Türkiye'de

*Çıkarma Anıtı, Kıbrıs

Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan ve Maliye Bakanı Deniz Baykal, muhalefet partilerinin başkanlarıyla bir toplantı yaptı. Toplantının sonunda tüm muhalefet parti başkanlarının hükümetin kararlılığını gördüğü ve destek verdiği ifade edilir.

Türk heyeti, 18 Temmuz 1974 akşamı saat 20.30'da Londra'dan Ankara'ya hareket etti; **Başbakan Ecevit**, 19 Temmuz'da 02:00'da Ankara'ya varınca Genelkurmay başkanlığında komutanlar ile bir toplantı yaptı. İngiltere'deki görüşmelerin aktarıldığı ve hazırlıkların gözden geçirildiği bu toplantıda başbakan harekâtın amacı ve adının "*Barış Harekâtı*" olduğunu belirtti. Genelkurmaydaki toplantının ardından Bakanlar Kurulu toplanıp oy birliği ile Kıbrıs'a müdahale kararı aldı. Bakanlar Kurulu'nun yazılı kararı, 19 Temmuz 1974 sabahı Genelkurmay Başkanlığı'na ulaştırıldı.

SICAK TAKİP OPERASYONU - 25 Mayıs 1984 – Kuzey Irak

Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti arasında 1983 yılında imzalanan '**Sınır Güvenliği ve İşbirliği Anlaşması**' ile Türk Silahlı Kuvvetleri'ne Irak topraklarında 10 kilometre girerek suçluları takip imkânı sağlandı. İlk operasyon 1 yıl sonra düzenledi. 1984'te PKK'nın Güneydoğu'da kanlı eylemleri başlatmasından 3 ay önce 27 Mayıs 1984'te 'Sıcak Takip Operasyonu' düzenlendi. 7 bin kadar asker, Türkiye'ye sızarak terörist eylemler yaparak kaçtıkları açıklanan silahlı grupları etkisiz hale getirmek için Irak'ın içine 5 kilometre kadar girdi. Bu ilk operasyonun açıklamasını Dışişleri Bakanlığı yaptı. O dönemde Devlet Başkanı Saddam Hüseyin'in de destek vermesi üzerine Irak Ordusu da operasyon düzenledi. Mesut Barzani, bu operasyonlarda kamplarının zarar gördüğünü bildirerek Türkiye'ye tepki gösterdi.

SÜPÜRGE HAREKÂTI - 04 Ağustos 1991 – Kuzey Irak

4 Ağustos 1991'de PKK'lı bir grup Şemdinli'deki Samanlı Jandarma Karakolu'na saldırı düzenledi. Saldırıda 10 asker şehit oldu, 9 asker yaralandı. Hain saldırı sonrası 5 Ağustos gecesi Irak'ın kuzeyine havadan ve karadan geniş kapsamlı bir harekât başlatıldı.

Kara ve hava destekli operasyonda Hakurk kampı ele geçirilerek, bölgede bulunan PKK'ya ait birçok kamp imha edildi. Kamplarda bulunan birçok PKK'lı terörist İran'a kaçtı.

ÇELİK HAREKÂTI - 21 Mart 1995 – Kuzey Irak

TSK, 35 bin personelin katılımıyla Irak'ın kuzeyine 21 Mart 1995'te Çelik Harekâtı'nı başlattı. Irak'ın kuzeyine düzenlenen sınır ötesi harekâta, 3 bin PKK'lı çember altına alındı, 200 terörist öldürüldü. TSK, harekât kapsamında 23 Mart'ta Haftanın kampını kuşatırken, buradaki çatışmalarda **89** PKK mensubu ölü ele geçirildi. Genelkurmay Başkanlığı, Çelik Harekâtının ardından 555'i ölü olmak üzere 568 teröristin etkisiz hale getirildiğini açıkladı.

ÇEKİÇ HAREKÂTI - 14 Mayıs 1997 – Kuzey Irak

1997 yılının Mayıs ayında başlayıp 2.5 ay süren Çelik Harekâtı Kuzey Irak'a düzenlenen harekâtlar içinde katılan personel sayısı en kalabalık ve en kapsamlı olanıydı. Operasyon, Malatya 2. Ordu Komutanlığı sorumluluğunda yapılmıştı ve Diyarbakır 7. Kolordu Komutanlığı operasyonu sevk ve idare ediyordu. 1997 yılında Korgeneral Yaşar Büyükanıt Diyarbakır 7. Kolordu Komutanıydı.

Türk askeri birliklerinden 13 subay, 3 astsubay, 62 erbaş ve er, 21 geçici köy korucusu olmak üzere toplam 114 personel şehit oldu.

Ayrıca 24 subay, 17 astsubay, 248 erbaş ve er, 49 geçici köy korucusu olmak üzere toplam 338 personel yaralandı. 2370 PKK'lı'nın cesedine ulaşıldı. 415 PKK'lı ise yaralı veya sağ olarak ele geçirildi ya da teslim oldu.

ŞAFAK HAREKÂTI - 25 Eylül 1997 – Kuzey Irak

TSK Kuzey Irak'taki hedeflere yönelik yeni bir harekât başlattı. Irak'ın kuzeyinde öldürülen PKK'lı sayısı 361 olarak açıklandı. Irak'ın kuzeyinde yürütülen Şafak Harekâtı'nın birinci aşaması sona erdi. Görevini tamamlayan birliklerden ilki yurda döndü. Öldürülen PKK'lı sayısı 816'ya ulaştı. Aynı harekâta üç subay, 24 erbaş ve er, dört geçici köy korucusu olmak üzere 31 güvenlik görevlisi şehit oldu.

GÜNEŞ HAREKÂTI - 21 Şubat 2008 – Kuzey Irak

2007 Aralık'ından beri yapılan operasyonların ardından 21 Şubat 2008'de Türkiye saati ile 10.00 ve 18.00 arasında Türk Hava Kuvvetleri'ne ait uçaklar ve Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na ait karada konuşlu uzun menzilli silahlar belirlenen hedefleri vurmuştur.

Hakkâri'nin Çukurca ilçesindeki 3'üncü Sınır Jandarma Taktik Alay Komutanlığı'nda konuşlandırılan 40 km menzilli 105 ve 203 mm çaplarındaki obüslerle yapılan topçu ateşiyle başlayan bu taarruzlar, 30 km uzaklıktaki Zap, 15 km uzaklıktaki Hakurk ve 10 km uzaklıktaki Avaşın kamplarını hedef almıştır. Bu atışların amacı PKK/KONGRA-GEL'in lojistik desteğini ve kaçışını engellemektir. Karadan açılan bu ateşe destek olarak, aynı amaçla havalanan savaş uçaklarının düzenlediği hava operasyonunda ise, Kuzey Irak'taki 4 köprü yok edilmiştir.

Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na bağlı 2. Ordu Komutanlığı'nın sevk ve idaresinde, Jandarma Asayiş Kolordu Komutanlığı tarafından gerçekleştirilen harekât, Kara Kuvvetleri Komutanlığı ve Türk Hava Kuvvetleri'ne bağlı unsurlarca da desteklenmiştir. Hakkâri'de Çukurca'nın Üzümlü ve Şemdinli'nin Derecik kesimlerinden Kuzey Irak'a geçen dağ komando birliği ve özel harekât timlerine, termal kameralı M60 Patton tankları ve diğer kara unsurları ile Diyarbakır'daki 2. Taktik Hava Üs Komutanlığı'ndan havalanan yaklaşık 20 tane F-16 savaş uçağı destek vermiştir.

TSK'nın 3 Mart günü yaptığı basın toplantısında, ana hedefin PKK'nın Zap kampı ana hedef olmak üzere Zap bölgesi olduğu, diğer kamplara şaşırtma ve baskı amaçlı hava indirme ve hava bombardımanı yapıldığı açıklanmıştır.

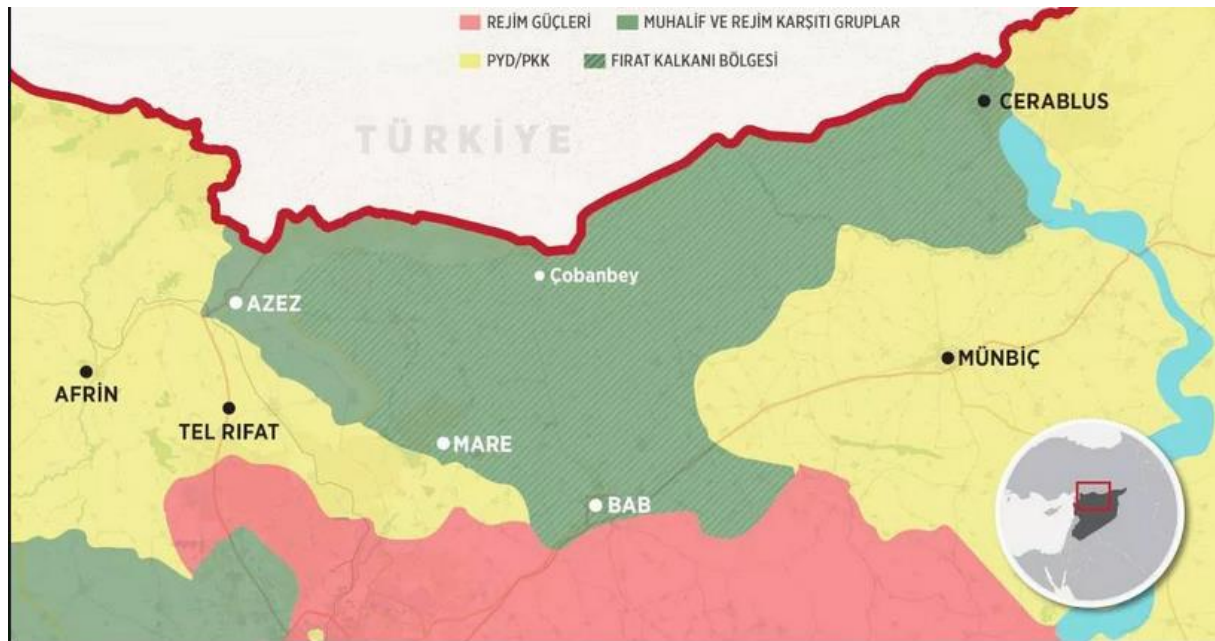
TSK'ya göre "Harekat süresince bölgedeki 60 hedef grubuna (272 hedef) hava taarruzu icra edilmiş; ayrıca Kara Kuvvetleri ateş destek vasıtaları tarafından **517 adet muhtelif hedef** ateş altına alınmıştır. Harekatın başından itibaren, manevra birlikleri ve uçaklar tarafından 126 mağara, 290 barınak ve sığınak, 12 komuta merkezi, 11 muhabere tesisi, 6 eğitim tesisi, 23 lojistik tesis, 18 ulaştırma tesisi, 40 hafif silah mevzii ve 59 uçaksavar mevzii kısmen ya da tamamen tahrip edilmiştir."

28 Şubat günü TSK'nın açıkladığı bilgilere göre ele geçirilen 3 PKK üyesi ile, bölgede 300 kişi civarında kuvveti bulunan PKK'nın verdiği kayıp sayısı 240 olmuştur.

29 Şubat 2008 sabahı TSK, yaptığı basın açıklamasında operasyon hedeflerine ulaşıldığını belirterek birliklerin Türkiye'ye döndüklerini, çekilme operasyonunun tamamlandığını ilan etmiştir.

FIRAT KALKANI HAREKÂTI - 24 Ağustos 2016 – Kuzey Suriye (Azez, Cerablus, El Bab üçgeni)

Türk Silahlı Kuvvetleri ve Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından eğitilmiş Özgür Suriye Ordusu grupları tarafından yapılmış ve başarı ile sona eren operasyondur. Operasyonun amacı Türkiye'nin kendi varlığına tehdit olarak gördüğü ve terör örgütü olarak tanımladığı grupları bölgeden uzaklaştırmak, sınır hattının ve bölgedeki halkın güvenliğini sağlamak ve kontrol altına almak, göç sorununu yok etmek için 5 bin km² alanda Irak ve Şam İslam Devleti (DEAŞ), YPG ve Suriye Silahlı Kuvvetleri güçlerinden sivillerin güvenliği dolayısıyla tamamen temizlenmesi hedeflenen güvenli bölge oluşturmak olduğu bildirildi. Harekâtın bir diğer amacının ise PYD'nin bölgede kantonları birleştirerek otonom bir yapı kurma hedefini bitirmek olarak açıklanmıştır. Türk Silahlı Kuvvetleri operasyonda DEAŞ ve YPG mevzilerinin yoğun ateş ile hava ve kara unsurlarınca vurulduğunu duyurmuştur. 29 Mart 2017 günü 12. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan önderliğinde toplanan MGK toplantısı sonucu harekâtın başarıyla tamamlandığı ilan edildi.

*Fırat Kalkanı Harekât Bölgesi

ZEYTİN DALI HAREKATI - 20 Ocak 2018 – Kuzey Suriye (Afrin)

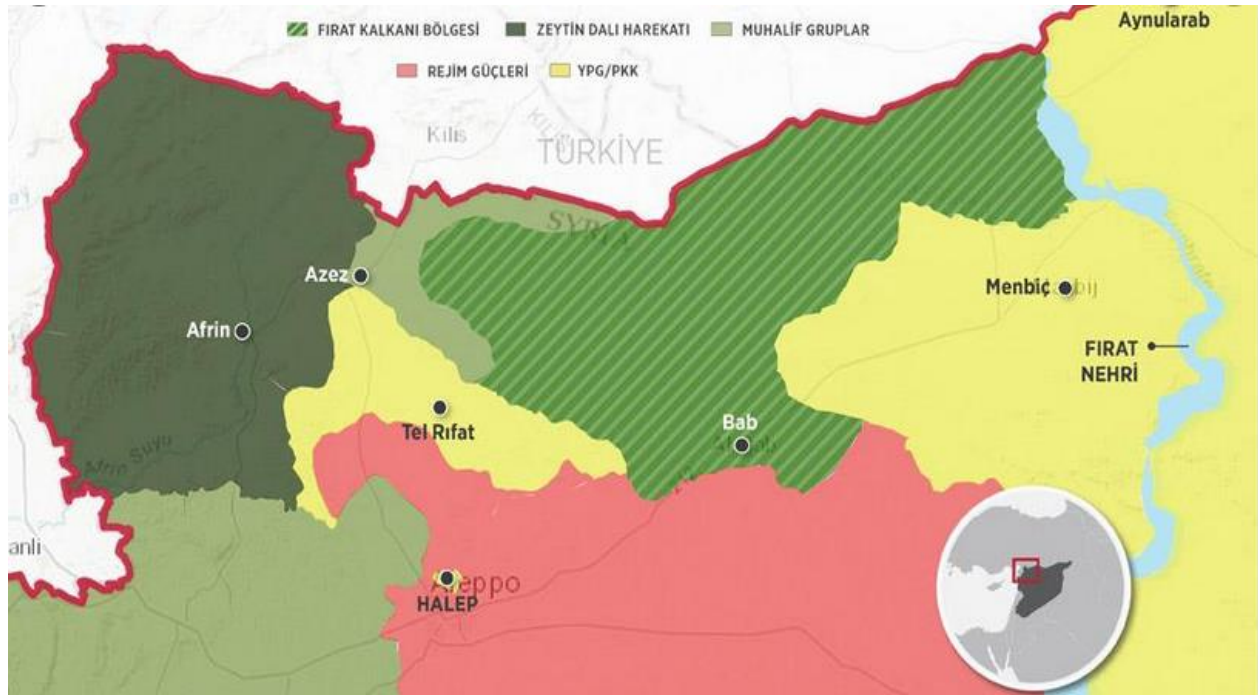
20 Ocak 2018'de Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve Suriye Millî Ordusu (SMO) grupları tarafından Suriye'nin Halep ilinin Afrin ilçesi ile Azez ilçesine bağlı Tel Rifat kentine yönelik başlattığı askerî harekât. Türkiye, harekâtın amacının ülkenin varlığına tehdit olarak gördüğü ve terör örgütü olarak tanımladığı PKK, PYD-YPG ve Irak ve Şam İslam Devleti'ni (DEAŞ) bölgeden uzaklaştırmak, sınır hattının ve bölgedeki halkın güvenliğini sağlamak ve kontrol altına almak olduğunu bildirdi. Bu süreçte Türkiye'nin sınır illerine çok sayıda havan mermisi düştü ve halktan şehitler verildi.

**Afrin'e bağlı Bursaya Dağı'nda Türk Bayrağı*

26 Mart 2018'e kadar Bülbül, Cinderes, Mabatlı, Raco, Şeran ve Şeyh Hadid belde merkezleri ile 282 köy, 6 köy altı yerleşim, stratejik 23 dağ veya tepe, 1 baraj, 1 havaalanı ve 1 üssün de dahil olduğu 50 stratejik nokta; toplam 332 bölge Türk Silahlı Kuvvetleri ve Suriye Millî Ordusu tarafından kontrol altına alındı. **18 Mart'ta Afrin kent merkezi**, 24 Mart 2018'de ise Afrin ilçesinin tamamının ele geçirilmesi ile harekât, Türk Silahlı Kuvvetleri ve Suriye Millî Ordusu'nun askerî zaferi ile sonuçlandı.

Suriye İnsan Hakları Gözlemevi verilerine göre harekât boyunca 1584 PKK/YPG/PYD mensubu, 91 Suriye Silahlı Kuvvetleri mensubu asker, 604 Suriye Millî Ordusu askeri ve 85 Türk Silahlı Kuvvetleri personeli hayatını kaybetti. Türk Silahlı Kuvvetleri tarafından yapılan basın açıklamalarında; 4.608 PKK/YPG/PYD ve DEAŞ mensubunun etkisiz hale getirildiği, 320 SMO askeri ile 54 TSK askeri hayatını kaybettiği ve 236 askerin ise yaralandığı açıklandı.

**Zeytin Dalı Harekât Bölgesi*

BARIŞ PINARI HAREKATI - 09 Ekim 2019 - Kuzey Suriye (Tel Abyad – Rasulayn Arası)

9 Ekim 2019 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetleri ve Suriye Millî Ordusu grupları tarafından Suriye'nin kuzeyinde tek taraflı özerklik ilan eden terör örgütü PKK/YPG'ye karşı başlatılan sınır ötesi askerî harekâttir. Operasyonun amacı, Türkiye'nin PKK ile bağları nedeniyle terör örgütü olarak tanımladığı, ABD ve diğerlerinin ise DEAŞ'a karşı bir müttefik olarak kabul ettiği PKK'nın sınır bölgesinden uzaklaştırılması, 30 kilometre derinliğinde bir güvenli bölge oluşturularak 3,6 milyon civarındaki Suriyeli sığınmacının bu bölgeye yerleştirilmesi olarak açıklandı. Harekâtın başladığını ilan eden Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, operasyonun "PKK/YPG ve DEAŞ örgütlerine karşı başlatıldığını" açıkladı ve amacının "Türkiye'nin güney sınırında oluşturulmaya çalışılan terör koridorunu yok etmek" olduğunu bildirdi.

Harekât uluslararası alanda genel olarak kınandı. Suriye Dışişleri Bakan yardımcısı Faysal Mikdad PKK/YPG/PYD'yi ayrılıkçılıkla ve hükümetle görüşmemesi dolayısıyla harekâtın sebebi olmakla suçladı, bununla birlikte yabancı bir gücün Suriye topraklarını işgalini kınadıklarını bildirdi. Ardından Suriye hükümeti, Rusya'nın arabuluculuğu ile PKK/YPG ile anlaştı ve Suriye Silahlı Kuvvetleri Suriye-Türkiye sınırına ve PKK/YPG'nin kontrolündeki bazı kentlere konuşlandırıldı. 17 Ekim 2019 günü Suriye devlet başkanı Beşşar Esad harekâtı işgal olarak niteledi ve karşılık vereceklerini açıkladı.

22 Ekim 2019'da Rusya devlet başkanı Putin ve Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan, PKK/YPG'nin sınır bölgesinden ve Tel Rıf'at ile Menbic'den 30 kilometre uzağa çekilmesi için ateşkes süresinin 150 saat daha uzatılması üzerine Soçi Mutabakatı'nda anlaşmaya vardı. Bu amaçla Rusya askerî polisi ve Suriye Silahlı Kuvvetleri'ne bağlı sınır muhafızları harekât alanının dışında kalan alana girmesi kararlaştırıldı. 23 Ekim günü Türkiye Millî Savunma Bakanlığı harekâtın sona erdiğini açıkladı. 29 Ekim günü Rusya, 68 askerî birlikteki 34.000 PKK/YPG'linin harekât bölgesinden çekildiğini duyurdu.

*Barış Pınarı Harekât Bölgesi

BAHAR KALKANI HAREKÂTI - 27 Şubat 2020 – Kuzey Batı Suriye (İdlib)

27 Şubat 2020'de Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve Suriye Millî Ordusu (SMO)'nun Suriye'nin **İdlib** kentine yönelik başlattığı sınır ötesi askerî harekâttir. Suriye'nin İdlib kentinde Suriye Silahlı Kuvvetleri tarafından Türk Silahlı Kuvvetleri'ne 27 Şubat 2020'de yapılan hava saldırısı sonrası başlamıştır. Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar harekâtın amacının **Adana, Astana ve Soçi mutabakatları** çerçevesinde ateşkesi sağlamak, göçü önlemek, birliklerin, halkın ve Türkiye sınırlarının güvenliğini sağlamak olduğunu açıklamıştır. 5 Mart 2020'de **Moskova**'da varılan antlaşmaya göre bölgede ateşkes ilan edilmiştir.

27 Şubat 2020'de yapılan saldırının ardından Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan başkanlığında toplanan güvenlik zirvesinden çıkan kararla Avrupa'ya geçmek isteyen sığınmacılara sınır kapıları açıldı.

